

מספוא גס משובח...

עמוד השדרה של מנת המזון

כבושות. את התחמיץ מגישים אנו ברפת בשעת החליבה וכן באופן חפשי במאבוסים מיטלטלים בחצר.

מ. ב.: אנו מעדיפים את השחת בחבילות, כיוון שעל ידי כך נחסכת עבודה והדבר מקל אף על הגשת השחת ברפתות השונות.

פ. ד.: בהיות השחת דחוסה בחבילות היא יכולה לשמר בתוכה משך חודשים את הלחות, שהינה כה חשובה. לדעתנו נודעת חשיבות הרבה יותר גדולה לתכולת הלחות בשחת מאשר לצבע. נ. ש.: שחת האספסת הינה בחבילות. אני מאכיל שחת בכל עונות השנה וכאשר השחת היא בחבילות קל יותר לאמוד את הכמות שיש להאכיל לכל ראש וכן מותאמת הרפת שלי במיוחד להאכלת השחת בחבילות.

התחמיץ מוגש חפשית בבונקרים (מיכלי תחמיץ שעל פני הקרקע).

ב. ד.: אנו מפרקים את חבילותינו ומפזרים את השחת באיבוס בכמויות שוות לפני הפרות. א. ק.: את התוצאה הטובה ביותר אני משיג על ידי קיצוץ השחת ועל ידי כך מונע את אבדן מרבית העלים. קל יותר לטפל בה בהיותה בצורה זו, וזו אף הדרך הנוחה ביותר לייבשה במניפה. א. ש.: בחבילות; זה מביא לידי חיסכון בזמן ובעבודה.

מהו סוג התחמיץ שהנך מעדיף?

ל. פ.: נסיוננו מצטמצם בהכנת תחמיץ מתיירס ומסורגום גרגרים. שני הגידולים הללו מתאימים במיוחד למטרותינו כיוון שאת התיירס אפשר לזרוע באביב המוקדם ולקצרו באמצע יולי; בעוד שאת הסורגום יכולים אנו לזרוע מיד לאחר אסיף דגני החורף ולקצרו בתחילת הסתיו. בתנאים רגילים של זריעה וצמיחה נוצרת הפסקה מסוימת בין קצירתם של שני גידולים אלה.

מ. ב.: אנו מעדיפים האכלת תחמיץ תירס

בעונת החורף ותחמיץ ברומית-אספסת בקיץ.

פ. ד.: לא מילאנו את מיכל ההחמצה שלנו מזה שלוש שנים. מתוך רשימות התנובה היומיות

שיטות התקנת השחת, הישוב מנות הגרגרים ושיטות האכלת השחת והתחמיץ נדונות על ידי שבעה בוקרים מצטיינים סביב שולחן עגול.

מהו לדעתך המספוא הגס הטוב ביותר עבור עדר החלב שלך?

ל. פ.: דבלין, ג'ורג'יה: אני מעדיף שחת אספסת; אולם כיוון שגידול זה אינו מותאם לאזורנו אנו מאכילים שחת שיבולת שועל והתורצאות הינן משביעות רצון בהחלט. אנו מאכילים אף כמויות ניכרות של שחת יבלית החורף, בעיקר לבהמות היותר צעירות. למרות שאני מעדיף את שחת האספסת על הכל, מצאנו כי בתנאינו יכיר לים אנו להכין תחמיץ, העולה בטיבו על השחת ולכן תפריט המספוא הגס שלנו מתרכז סביב התחמיץ.

מ. ב.: טאות ווסטפורט, מסצ'וסטס: אנו מאכילים את פרוותינו החולבות שחת ברומית-אספסת מקציר שני, שלישי ורביעי.

פ. ד.: קנטון, אוהיו: לדעתנו המספוא הגס הטוב ביותר הינו שחת שהוכנה מצמחים שנקצרו קודם ההנצה. יתכן שלמין השחת לא נודעת חשיבות כה גדולה כמו למועד הקציר. אנו מחשיבים ביותר את האיטן.

נ. ש.: ספרטה, מיסורי: שחת אספסת ודגני תבואות, ולתחמיץ — אספסת מעורבת בדגנים.

ב. ד.: ג'ין, לז, ווירג'יניה המערבית: אספסת מעורבת בכמויות קטנות של איטן ותלתלן כלאיים.

א. ק.: מדיסון, וויסקונסין: במשקנו אנו שמים את הדגש על תערובת של אספסת שיובשה במניפה ושחת ברומית; הוא הדבר לגבי תחמיץ עשבים.

א. ש.: אלברטון, פנסילבניה: תחמיץ ושחת מן האיכות המשובחת ביותר.

באיזו צורה מעדיף אתה להאכיל את המספוא הגס?

ל. פ.: לנו יש ניסיון רק בחבילות שחת

השחת היומית של כל פרה כיון שבמאבוסים נגרם פחת מסוים.

ג. ש.: את השחת אנו מגישים בכל עונות השנה, בדרך כלל פעמיים ביום. תחמיץ מוגש אחת ליום; הוא הדבר אף לגבי ירק קצור, במקרה שמאכילים בו.

המנה היומית הממוצעת בעדר של 36 פרות היתה בשנה שעברה קצת למעלה מ-4 קילו לראש. הכמות נעה בין 2 ו-9 קילו, בהתאם למצבו של המרעה. הפרות מקבלות בממוצע 14—18 קילו תחמיץ ליום.

ב. ד.: השחת מוגשת פעמיים ביום. אין מקפידים על הגשת כמות שקולה ומדודה. 14—18 קילו תחמיץ מוגשים מדי יום, בהתאם לתכולת הלחות בתחמיץ; התחמיץ מוגש במנה אחת ליום.

א. ק.: שחת מגישים פעמיים ביום. 23—27 קילו תחמיץ עשבים מוגשים מדי יום וכ-14—23 קילו שחת.

א. ש.: תחמיץ מוגש פעמיים ביום, כ-15 קילו לפרה. שחת מוגשת שלוש פעמים ביום, בכמות בלתי מוגבלת המתנודדת בין 14 ל-23 קילו.

האם השחת שלך מיובשת באורח מלא-כותי? ואם כן, באיזו שיטה?

ל. פ.: לא.

מ. ב.: השחת מיובשת במתבן ע"י מיתקן מניפה. המיתקן מורכב ממניפה בעלת 6 כנפיים (להבים), המונעת על ידי מנוע חשמלי בן 7½ כ"ס, מנהרה בעלת לוחות הקבועים על צידי רים והמונחת לאורך הרצפה לשם כיוון האויר לפינותיה השונות של הערמה ורצפה מחולקת על ידי קורות מוגבהות.

פ. ד., ג. ש. וב. ד.: לא.

א. ק.: כן. השיטה מבוססת על מפוח גאון ממונע, מנהרה ראשית, מספר סעיפים צדדיים מן המנהרה הראשית ומצינורות הולכה שמוציאים אותם עם התמלא הגדיש. האויר נכנס אל המנהרה דרך הסעיפים הצדדיים אל תוך הצינורות ומשם הוא נדחק החוצה דרך השחת.

שלנו למדנו לדעת כי שום תחמיץ, ויהא אף הטוב ביותר, אינו יכול לעלות, למטרות ייצור חלב, על שחת שנקצרה באיבה; אנו חוסכים אף זמן ניכר ועבודה רבה ומפרכת ע"י השימוש בשחת בלבד.

ג. ש.: אנו משתמשים להכנת התחמיץ בתערובות מכילות אספסת, שעורה, חיטה ושיבולת שועל חרפית. כן משתמשים אנו בתערובת של אספסת וציבורת.

ב. ד.: תירס, או תערובת של תירס וקנה סוכר.

א. ק.: עשבים — תערובת של אספסת, ברור מית ותלתן לאדינו — בהתרכזנו בעיקר על תערובת של אספסת וברומית עבור עדרנו.

א. ש.: תערובת הזרעים לגידולי תחמיץ היא — 10 ק"ג שעועית סויה, 1.1 קילו זרעי עשב סודני מתוק ו-0.6—0.8 קילו זרעי סוכר ענברי לכל דונם.

באיזו תכיפות מאכיל אתה שחת ותחמיץ לעדר החולבות? מהי הכמות הנאכלת על ידי הפרה הרגילה מדי יום?

ל. פ.: בתנאים רגילים מוגש התחמיץ לעדרנו ב-365 יום בשנה. שחת אנו מאכילים במקרה שהמרעה מדולדל ביותר. כיוון שמשך כל ימות השנה מצוי מרעה כל שהוא משתנה תצרוכת התחמיץ בהתאם לכך, והפרה הממוצעת אינה צורכת יותר מ-6.5—7 קילו תחמיץ ליום בממוצע שנתי. עם זאת, במקרים בהם היה המרעה דל ביותר מצאנו כי התצרוכת היומית עלתה עד כדי 20—23 קילו. לפי הנתונים של האגודה לביקורת יוצא כי תצרוכת השחת שלנו בשנתיים האחרונות היתה פחות מ-1.5 קילו ליום לכל פרה. מנות השחת הגדולות ביותר הוגשו בחודשי אוקטובר, נובמבר ודצמבר.

מ. ב.: התחמיץ מוגש פעמיים ביום משך כל עונות השנה, ובחורף מגישים אנו בצהריים גם שחת. הפרות אוכלות כ-30 קילו תחמיץ ביום וקרוב ל-7 קילו שחת מדי יום בעונת החורף.

פ. ד.: השחת מוגשת פעמיים ביום במאבוסים שבסככה. איננו יכולים לקבוע בדיוק את מנת

כללי נעכל והיא מוגשת בשיעור של ק"ג אחד לכל 4 ק"ג חלב.

א. ש. : לא; אנו מועכים את הירק הקצור ומייבשים את השחת בשדה.

כיצד משנה אתה את התערובת במקרה שהמספוא הגס המצוי ברשותך אינו מן האיכות המשובחת ביותר?

ז. פ. : אנו משנים את תערובת הגרגרים שלנו אך במידה מעטה ביותר. עם זאת, במקרה שהמספוא הגס הנו מאיכות גרועה ביותר, אנו עוברים לתערובת בת 20 אחוז חלבון כללי נעכל ומגישים אותה ביחס של 3:1 (רק במקרים קיצוניים ביותר ירדנו ליחס צר יותר מהנקוב לעיל).

ח. ב. : אנו לא משנים את התערובת שלנו כי אנו מגישים תמיד מספוא גם מן האיכות המשובחת ביותר, אף כי עלינו לקנותו באופן חלקי.

ט. ד. : איננו מכניסים כל שינויים שהם, פרט להגדלת חלקם של הגרגרים.

י. ש. : אנו מגדילים חלקם של הגרגרים בתערובת, כדי שהפרה תקבל את כמות הפחמימות הדרושה לה. עם זאת, דרך הזנה כזו הינה יקרה יותר ואף מזיקה לפרה, ולכן יש להעדיף הגשת מספוא גס מן האיכות הטובה ביותר.

יא. ד. : אנו מגדילים את המנה המוגשת של התערובת המסחרית ו/או מוסיפים פתיתי סלק סוכר.

א. ק. : אנו מוסיפים כוספות סויה ופשתן.

א. ש. : אנו מוסיפים כוספות פשתן וסויה לשם העלאת אחוז החלבון בתערובת.

באיזה שלב הנך קוצר את השחת?

ז. פ. : אנו משתדלים לקצור את שחת שייבולת השועל שלנו כאשר הגרגרים הינם בסוף הבשלת החלב או בתחילת הבשלת הדונג. במקרה של שחת יבלית החוף אנו משתדלים לקצור בהגיע הצמחים לגובה של 30 סנטימטרים.

ח. ב. : אנו מתחילים לקצור בתחילת שלב הפריחה.

ט. ד. : טרם הופעת הניצנים.

י. ש. : במקרה שתנאי מזג האויר נוחים אנו קוצרים את האספסת לשחת בתחילת הפריחה.

מהי תערובת המזון המרוכז שהנך נהג להגיש לפרותיך כאשר אתה אף מאכיל אותן מספוא גם משובח?

ז. פ. : התערובת שלנו היא תערובת מסחרית המכילה 16 אחוז חלבון כללי נעכל. כאשר המרעה הינו טוב אנו משתדלים ככל האפשר להגיע ליחס של ק"ג אחד תערובת לכל 4 ק"ג חלב.

ח. ב. : אנו משתמשים בתערובת מסחרית בת 14 אחוז חלבון כללי נעכל ומגישים ק"ג אחד תערובת לכל 3.5 ק"ג חלב.

ט. ד. : חלק כחלק — קמח אשכולי תירס ושיבולת שועל; תערובת זו מכילה 10—12 אחוז חלבון כללי. היחס של כמות התערובת לכמות החלב הוא בערך 3:1.

י. ש. : התערובת מכילה שיבולת שועל ושעורה; תערובת שוות-חלקים של הנ"ל הינה בת 10—12 אחוז חלבון כללי בערך; אנו משתמשים בקמח סויה כדי להשלים את החלבון החסר. אני מחשב את מנת המזון כך שתכיל קילו אחד חלבון כללי לכל 7 ק"ג פחמימות. יחס המ"מ לכמות החלב הוא 2:1 או 4:1, בהתאם למצבו של המרעה.

יא. ד. : אנו משתמשים בכל ימות השנה בתערובת מסחרית בת 14.5 אחוז חלבון. היחס הממוצע בין כמות המ"מ וכמות החלב הוא 2.7:1, אם לוקחים בחשבון רק את כמות החלב המשורקת ואת כמות המ"מ שנקנתה למעשה, מבלי לקחת בחשבון את כמות החלב ששימשה להגמעת העגלות.

א. ק. : שיבולת שועל ותירס בתערובת המכילה כ־69 אחוז כלל חמרי מזון נעכלים. קילו אחד מ"מ לכל 5—6 קילו חלב.

א. ש. : התערובת שלנו מורכבת מ־1500 ק"ג פתיתי שיבולת שועל, 800 ק"ג תירס גרוס, 300 ק"ג סובין, 200 ק"ג קמח סויה, 200 ק"ג כוספת פשתן, 300 ק"ג פתיתי סלק סוכר, 20 ק"ג קמח עצמות, 20 ק"ג גיר טחון ו־300 ק"ג מולאסה. תערובת זו מכילה 13 אחוז חלבון

זה לא יזיק הגשם לצמחים כיוון שעדיין לא נוצר בהם הליגנין. באביב זה יכולנו לבחון יפה את השיטה הזו. במקרה שהגשם הרטיב את הצמחים הקצורים, אנו הופכים אותם מיד עם התייבשות השלף. באביב האחרון היה עלינו לחזור על פעולה זו שש פעמים ובכל זאת לא נשרו העלים. אנו כובשים את השחת בעודה מכיר לה כמות ניכרת של לחות ומסדרים את החבילות במתבן באמצעות קלשון הרמה אוטומטי.

ג. ש: אני קוצר בדרך כלל כ־160 דונם בבת אחת. מתחילים בגיבוב לאחר כחצי יום של ייבוש. בכבישה אנו מתחילים אחר הצהריים ביום שלאחר מכן (במקרה של תנאי מזג אויר נורמליים). על כל חבילת שחת אנו משלמים 7 סנט לקבלן המבצע את העבודה.

ב. ד: את השחת אנו קוצרים לאחר שהטל יבש, ואנו מעדיפים בדרך כלל לעשות זאת בשעות אחר הצהריים. ביום הבא, בעוד הצמחים בשלב של קמילה, אנו מנערים אותם על ידי מגוב מהפך. ביום שלאחרי כן אנו מגבבים בטרם הפכו העלים שבירים, ואם הצמחים יבשיים במידה מספקת, אנו מתחילים בכבישה אותו ערב. אם הצמחים טרם יבשו במידה הדרושה אנו כובשים אותם למחרת, בטרם ייהפכו שביירים, ומובילים את החבילות מיד למתבן. בקיץ, התהליך קצר יותר כיוון שאת ההיפוך ואת הגיר בוב אנו מבצעים באותו היום.

א. ק: ראשית, אני שם אזני כאפרכסת ומאזין לתחזית מזג האויר. אני קוצר בשעות אחר הצהריים המאוחרות, ומניח אותם כמות שהם עד יבושת הטל בבוקר שלמחרת. אז אני מגבב בהתאם למצב ההתייבשות. אני מניח לשחת משך 40 שעות לאחר הקצירה, או שאני מתחיל באיסופה בטרם ייהפכו העלים שבירים. השחת מכילה 35–45 אחוז לחות בשימנו אותה לתוך מיתקן הייבוש. מובן שככל שהשחת בשלה יותר כן יקצר הזמן למן הקצירה ועד לאיסוף לשם ייבוש. כמו כן נודעת לתנאי מזג האויר באותה תקופה השפעה מרובה על אורך תקופת הייבוש בשדה עד לאיסוף.

א. ש: אנו מאזינים לתחזית מזג האויר בבוקר. אם תנאי מזג האויר נוחים אנו מתחילים

ב. ד: בתנאי האקלים שלנו קציר האספסת הראשון הינו בין שלב פריחתם של שלושה רביעים מן הצמחים ועד שלב הפריחה המלאה. הקציר השני — כאשר מחצית הצמחים בפריחה והקציר השלישי כאשר עשירית עד רבע מן הצמחים פורחים.

א. ק: בשלב מוקדם.

א. ש: את האספסת אנו קוצרים כאשר 10–30 אחוז מן הצמחים פורחים; תלתן — כאשר 50 אחוז מן הצמחים בפריחה.

מהי השיטה, לפיה הנך מתקין את השחת שלך?

ל. פ: שיטת הכנת השחת שלנו אינה שונה במידה רבה מזו המקובלת. אין אנו הופכים את התהליך למשהו מיוחד במינו. בתחומי כוח העבודה שברשותנו ומזג האויר השורר, אנו עושים כל שביכולתנו לאסוף לאסמנו מוצר טוב ככל האפשר. את שיבולת השועל אנו מתחילים לקצור באמצע הבשלת החלב כדי שיהיה ברשור תנו מספר מאכסימלי של ימי קציר מבלי שנפסיד את הגרגרים. את הקמה קוצרים אנו ביום האחד ומניחים אותה באומנים בשדה עד צהרי היום שלמחרת, אז אנו מגבבים אותם לגרלים, בעוד שבכבישת השחת לחבילות אנו מתחילים בשעות אחר הצהריים שלמחרת היום. אנו מקפידים שכמות השחת הקצורה והמפורזת בשרדה לא תעלה על זו שאנו יכולים לטפל בה תוך זמן קצר ביותר. אם לא קיימת כל שאלה של לחות אנו מעבירים את חבילות השחת למתבן מיד. אשר לשחת היבלית, אפשר לקצור, לגבב ולכבוש באותו היום במקרה שתנאי מזג האויר נוחים. אולם בדרך כלל יש לחכות למחרת היום לשם גיבוב הקמה וכבישתה.

מ. ב: אנו קוצרים בשעות המוקדמות ביותר של הבוקר ומניחים לצמחים לקמול עד יום המחרת. אז עוברים פעמיים שלוש עם מגוב מהפך. בערך ביום השלישי מוכן החומר לכביש. שה. במקרה שמזג האויר אינו מבשר טובות אנו מסיימים את הייבוש באורח מלאכותי.

פ. ד: בהגיע הצמחים לשלב שקודם התנצה אנו קוצרים אותם, אחת מהו מזג האויר. בשלב

במקרה של הוספת דשן ראש מפזרים אותו בחורף ומוסיפים סיד במידת הצורך. לאחר הקצירה הראשונה מפזרים שוב 55 קילו תערור בת 0-15-30 לדונם.

פ. ד. : עם התקנת החלקה או מפזרים 17 קילו דשן של 0-20-20 לדונם ומוסיפים בדישון ראש 23 קילו לדונם של 0-15-30.

נ. ש. : נערכת בדיקת קרקע ומתקנים את הלוקויים המתגלים, בעיקר בכל הנוגע למתכונת הסיד. דישון ראש ניתן אחת לשנה, במידת האפשר — בשלהי הסתיו. האשלגן מהווה את הדשן העיקרי במשקנו.

ב. ד. : עם התקנת החלקה, או מזבלים בשפע של זבל אורגאני באחת מן העונות, קודם החרישה והזריעה. או אף מוסיפים סיד במידת הצורך. או מדשנים ב־55-70 קילו לדונם של תערובת דשנים 5-10-10 עם זריעת מרבית גידולי המספוא.

או מוסיפים בדרך כלל דשן ראש באפרייל בשיעור של 75-100 קילו של 0-20-20, 5-10-10, או 10-10-10 לדונם, בהתאם למהות הגידול ומצבו.

א. ק. : הדישון נעשה בדרך כלל בהתאם להוראות המתאימות לאחר שנערכה בדיקת קרקע בחלקה שנועדה לגידולי המספוא. אני מוֹסֵף 35 קילו לדונם של 0-20-20, או 0-9-27, או 0-12-36 ב'.

לחלקות ישנות יותר אני נותן זבל אורגאני בחורף. בשדות אחרים אני משתמש ב־3-9-27, או 0-9-27, או 0-12-36 ב' בכמויות של 23-68 קילו לדונם. כמו כן אני מוסיף 6-10 קילו אמון חנקני לדונם לשם זירוז גדילתם של הצמחים.

א. ש. : חלקת אספסת חדשה או זורעים באוגוסט. או מוסיפים 225 קילו גיר טחון לכל דונם ו־55-80 קילו של 5-10-10. בתור דישון ראש בסתיו או בתחילת החורף או נותן נים כיסוי קל בזבל אורגאני. בתחילת האביב או מפזרים 45-67 קילו של 0-20-20 לשם החשת תהליך התפרקות של הזבל האורגאני.

בקצירה מיד עם התייבש הטל מעל הצמחים; הממערך מחובר אל המקצרה או קוצרים כמות שתספיק לנו ליום המחרת. בבוקר שלמחרת, מיד עם התייבש הטל, או מגבבים לגלים. אם מזג האוויר נוח, השחת מוכנה לכבישה בדרך כלל ביום שלמחרת הקציר.

מהו, לדעתך, שלב ההכנה החשוב ביותר לשם הבטחת איכותה המשובחת של השחת?

ל. פ. : כל השלבים, למן הכנת וייצוב גידול המספוא בשדה ועד לאיחסון חבילות השחת במתבן.

מ. ב. : דעתנו היא כי הקצירה המוקדמת היא החשובה ביותר.

פ. ד. : לאחר קצירה מוקדמת, השימוש התר כוף, ובמועד הנכון, במגוב המהפך.

נ. ש. : קציר במועד הנכון, היפוך בזמן המתאים וכבישה מיד עם היות השחת נכונה לכר. ב. ד. : גיבוב במועד הנכון.

א. ק. : לדעתי, הנקודה החשובה ביותר היא קציר השחת טרם הבשילה יתר על המידה.

א. ש. : קצירה במועד הנכון וכבישה מיד עם רדת תכולת הלחות במידה מספקת.

מהי שיטת הדישון האפיינית לשרות המספוא שלך?

ל. פ. : לאחר התקנת חלקת המספוא, הוספת סיד במידת הצורך. 35-55 קילו תערובת דשן נים מלאה לדונם, בדרך כלל בעלת הרכב של 4-12-12 או משהו בדומה לזה. אנחנו מוסיפים בדרך כלל דישון ראש חנקני בשיעור של 3.5-8.5 קילו חנקן לדונם (התנודות בהתאם למקורו של הדשן). במקרה של יבלית החוף מצאנו כי כדאי לחלק את דישון הראש לשתי מנות, וכי הגדלת כמותו של הדשן למטרה זו, אף היא משתלמת. מ. ב. : עם התקנת חלקת המספוא נערכת בדיקת הקרקע ומוסיפים סיד בהתאם להמלצות. נותנים כ־2.5 טון זבל אורגאני לדונם; אחר כך מפזרים, ממש קודם הזריעה, 55 קילו תערובת דשנים 5-10-10 לדונם.

ב. ד.: אנו משתמשים במגדל החמצה עשוי לימודי (פלאטות) בטון. אנו מעדיפים צורה זו של אחסנה; המגדל צורך פחות מקום, מצמצם את הפחת ובחישוב לזמן ארוך הינו אף זול יותר. א. ק.: יש לי מגדל החמצה ואני אף מעדיפו על השיטה האחרת כיוון שהוא מונע קילקול התחמיץ. בעזרת מיתקן פריקה אוטומטי ומגשים ממונעים יהיה הסידור חסכוני במידה הגדולה ביותר.

א. ש.: בשנים האחרונות שמור היה התחמיץ שלנו בחפירה. אין בכוונתנו למלא בעתיד הקרוב את מגדל החמצה שלנו מחדש.

האם משתמש אתה בחומר משמר להכנת תחמיץ עשבים?

ל. פ.: אין לי כל ניסיון בכך.
מ. ב.: אנו משתמשים במולאסה כבחומר משמר בשיעור של 18 ליטר לטונה.

פ. ד.: נהגנו להשתמש תמיד במולאסה כבחומר משמר לתחמיץ גידולי השחת שלנו. השתמשנו בכ-9 קילו לטונה בערך. נראה שערכה הגדול של המולאסה היה בעיקר בהרגעת עצבינו ולא בשימור התחמיץ.

נ. ש.: לפני ארבע שנים השתמשתי בחומר משמר אולם מאז פסקתי לעשות כן. אותו זמן השתמשתי באבקת מי-גבינה. נראה לי כי ירק הדגנים הכלול בתחמיץ עשבים די בו כבחומר משמר והוא אף משפר את טעמו של התחמיץ.

ב. ר.: אין אנו משתמשים בתחמיץ עשבים.
א. ק.: אנו משתמשים בנתרן דרגפריתי כחומר משמר, בהתאם להוראות היצרן.
א. ש.: השתמשנו בקציצי אשכולי תירס, בהכיננו תחמיץ עשבים.

איזו כמות של שחת אתה מגיש לפרותיך בחיותן במרעה?

ל. פ.: לפרות במרעה אנו נוהגים להגיש כמויות מצומצמות ביותר של שחת, ולכן לא אוכל לומר בבטחה איזו כמות הן מסוגלות לאכול.

מ. ב.: כ-2 קילו לראש מדי יום.
פ. ד.: אנו מגישים את השחת במאבוסים

כיצד מעריך אתה את תחמיץ העשבים בהשוואה לתחמיץ התירס?

ל. פ.: אין לי כל ניסיון בתחמיץ עשבי השחת.
מ. ב.: יש לנו הרושם שתחמיץ עשבי השחת שווה בערכו לתחמיץ תירס לתכלית ייצור החלב.
פ. ד.: פרוטינו מעדיפות תחמיץ תירס.
נ. ש.: לתכלית ייצור החלב אני מעדיף תערובות של אספסת וירק דגנים. הוצאות התקנת תחמיץ התירס גדולות יותר. אספסת וירק דגנים מניבים 2.5–2 טון לדונם, מלבד שני קציריים נוספים של שחת אספסת (בתנאים רגילים).
ב. ד.: לא השתמשנו מעודנו בתחמיץ עשבי שחת.

א. ק.: אני מעדיף את תחמיץ עשבי השחת מן האיכות הטובה. דעתי היא שתכולת חמרי המזון בתחמיץ עשבים שנקצרו עם תחילת הפריחה וקמלו עד ל-70 אחוז מים, הינה עדיפה.
א. ש.: מזה שש שנים לא השתמשנו בתחמיץ כלל.

כיצד מאחסן אתה את התחמיץ? אילו המחיר לא היה קובע, איזה טיפוס של מיכל היית מעדיף?

ל. פ.: מאחסנים את התחמיץ בשתי שיטות — במגדלי מתכת ובחפירות. אלמלא בעיית המ-חיר היינו מעדיפים את המגדל, כיוון שבשיטה זו לא בלבד שהפחת הינן מצומצם יותר, אלא אף המוצר המתקבל בסופו של דבר הינו מאיכות קצת טובה יותר.

מ. ב.: התחמיץ שלנו מאוחסן בשני מגדלים בעלי כושר קיבול של 330 טון. אנו מעדיפים שיטה זו של איחסון. שיטה זו נוחה יותר בכל מזג אויר שהוא, והודות למיתקן הפריקה המצוי ברשותנו חוסך לנו מיכל כזה עבודת רבה.

פ. ד.: אמנם איננו מכינים תחמיץ כעת, אולם נמצא ברשותנו מגדל החמצה. אלמלא בעיית המחיר היינו מעדיפים צורה זו של אחסנה, כיוון שהיא מצמצמת את הפחת, מגינה על התחמיץ מפגעי האקלים וזה נאה יותר בנופו של המשק.
נ. ש.: לנו יש חפירה לתחמיץ. היינו מעדיפים מגדל עם ציוד ממוכן. יש בכך משום צימצום הביזבוז וחסכון בעבודת הגשת התחמיץ.

לפרות שבמרעה. הכמות הנאכלת תלויה בטיב השחת. אם השחת הינה המשובחת ביותר הן אוכלות ממנה כמויות גדולות מדי ואינן מלחכות במרעה במידה מספקת.

נ. ש.: אני מגיש שחת טובה לפרות שבמרעה א. ק.: אני מייצר למעלה מטון חלב ליום מטון שחת משובחת שיובשה מלאכותית, טון וחצי תחמיץ עשבים ו-135—180 קילו מ"מ. אם נעריך את השחת בהתאם למחירו של החלב לא יהיה ערכה גבוהה ביותר. אולם בקחתנו בחש"ב כון את בריאותן המשופרת של הפרות ואת האפשרות להאכיל שחת ומ"מ בלבד אני סבור שערכה של טון שחת משלנו אינו נופל מ-40 דולר.

א. ש.: במדינתנו נע הערך בתחומים נרחבים, בדרך כלל בין 30 ל-50 דולר. אין אתה רשאי להגיש לפרותיך שחת מאיכות גרועה.

בכמה עולה ייצור שחת מאיכות מעולה?

ז. פ.: יש ביכולתי לציין זאת רק בקירוב, כיוון שאין בידי פירוט ההוצאות בסעיף זה. מ. ב.: כ-30 דולר.

פ. ד.: בערך — 5—5.50 דולר, מבלי לקחת בחשבון את עבודתנו ואת ההשקעות.

נ. ש.: הציוד הוא שלי וזה עולה לי כ-4.50 דולר הטונה, כולל עבודה שכירה להעברת החבי"לות מן השדה למתבן. אם מוסרים לקבלן את הכנסת וסידור החבילות במתבן מגיע מחיר הטונה ל-8 דולר.

ב. ד.: לא ניסינו מעולם לערוך חישוב מדויק. א. ק.: תהליך הקצירה, ההיפוך, הקיצוץ וההובלה למתבן וכן הייבוש עולים לנו כ-5 דולר לטון.

א. ש.: אין לנו כל נתונים בשטח זה. אנו אוספים בדרך כלל 800—1250 קילו שחת אס"פסתרומית לדונם.

מהו נפיונך בהובלת ירק מרעה קצור לרפת?

ז. פ.: אין.

מ. ב.: הובלנו כמויות מסוימות של ירק קצור לפרות.

פ. ד.: אין.

נ. ש.: מועט.

ב. ד.: אף פעם אחת לא עשינו כדבר הזה. א. ק.: יש לי שלוש שנות ניסיון בשטח זה. א. ש.: הובלנו ירק קצוץ מהמרעה משך שנתיים. יש לנו כ-70 דונם מרעה לראשית האביב ולימים של א' בשבוע. בימי א' בשבוע אין אנו מקצצים את הירק. בראשונה מקצצים אנו את השיפוף, אחר כך את שיבולת השועל ולבסוף את העשב הסודני. אם העשב הסודני עדיין אינו מוכן אנו קוצצים אספסת עד שהעשב הסודני מוכן.

מהם היתרונות והמגרעות של שיטה זו לגבי שיטת הרעה הרגילה?

מ. ב.: שום יתרונות. המגרעות הן, שיטה זו מפצלת את יום העבודה, המספוא מתקלקל מארוחה אחת לשניה ומזג האוויר מהווה גורם מפריע.

נ. ש.: היתרון עשוי להתבטא בחיסכון במס"פוא. תפוקתו של שדה יכולה להיות כפולה על ידי ירק קצור. במזג אוויר חם יכולה היא לסייע בשמירה על רמת התנובה. מגרעותיה הן — הזמן הדרוש לביצועה וכמו כן יש לקחת בחשבון את ההוצאות הכרוכות בכלים להובלת הירק.

א. ק.: יכול מוגבר לכל דונם; תנובה גבוהה יותר לראש; הרגשתן של הפרות נוחה יותר; הדברת עשבי בר יעילה יותר; אין בעיות גידור; סיכויים טובים יותר להתחדשות הצמיחה; הקרקע מתהדק במידה פחותה יותר מאשר על ידי דריכת הבהמות, בעיקר במזג אוויר גשום, וכן אין סחיפת קרקע לאורך שבילי העדרים בשדות; אלה הם כמה מן היתרונות. בכל שלוש שנות הגשת הירק ברפת היה לי רק מקרה אחד של התנפחות. מאידך, שיטה זו צורכת עבודה וציוד כדי לבצעה כדבעי.

א. ש.: יתרונותיה של הגשת הירק ברפת הם כושר כלכול מוכפל של כל דונם מספוא וכן העובדה שבמזג אוויר חם אפשר לשמור על רמת תנובתן של הפרות ועל מצבן הגופני התקין לקראת עונת החורף. המגרעות הן תוספת העבודה הנדרשת בוקר וערב.

מהו נסיוןך ברעיה בפסים?

ל. פ. : אין.
מ. ב. : ניסינו את שיטת הרעיה בפסים לפני שנתיים אולם נואשנו ממנה. היא כרוכה בביזבז זמן וכמו כן קשה לאמוד את גודל החלקה היומית לרעיה.
פ. ד. : נהגנו ברעיה המחזורית משך שנים רבות, אולם ברעיה בפסים נקטנו רק בחלקו של הקיץ האחרון.
ג. ש. : אין לנו ניסיון בשטח זה, אולם נראה לי כי זו יכולה להיות שיטה טובה, הכל לפי תנאי המקום.
ב. ד. : שיטת הרעיה בפסים מוצאת חן בעינינו כיוון שבה לוחכות הפרות באופן שווה את החלקה כולה, וזאת בגלל היות העשבים בגובה שווה וטעימים במידה שווה. אפשר, כמו כן לסלק את הפרות מן החלקה בטרם ליחכוה יתר על המידה. רעיה בפסים מונעת את התרוצצות הפרות בחלקות המרעה שאינן מעוררות את תיאבונן. איננו מוצאים כל מגרעת בשיטת הרעיה בפסים.

א. ק. : נסיוני בשטח זה מוגבל. רעיתי בשיטה זו רק בשתי חלקות זרועות גידולי שדה. אין שיטה זו לדעתי יעילה מהאכלת ירק קצוץ אולם עדיפה היא ללא כל ספק על שיטת הרעיה הרגילה.

א. ש. : במשקנו 72 דונם מרעה הכולל שמונה פסים גדורים בגדרות חשמליות. על ידי העברת הפרות מדי מספר ימים מפס אחד לשני נחות שאר החלקות מרעיה משך 16—20 יום. על ידי כך מתאפשרת צמיחה מחדש. אין מניחים לפרות לטייל להנאתן בחלקות. יש לנו 24 דונמים של סיסנית, מקום שאנו מניחים לפרות לטייל, ושם אנו מגישים להן ירק קצור. הפסים נתחמו בעת שהיו לנו 25 פרות בלבד והם נשתמרו יפה עד היום. עם הגיע העדר ל־40 ראש עברנו להאכלת ירק קצור.

תורגם ע"י ד. ע.

(מתוך „השולחן העגול” של „הוארדס” דיירימו”, נובמבר, 1956).

רפתן — רפתן?

לכבוד
התאחדות מגדלי בקר בישראל
רח' מזא"ה 52
תל-אביב
א. נ.
המילונים מביאים את הצורה רפתן בפתח. מבחינת הדקדוק מוצדקות שתי הצורות, ואין לפסול אף אחת מהן.

בכבוד רב
מאיר מרן
מוכיר מדעי
האקדמיה ללשון העברית

לידיעת קוראינו

בהוצאת המרכז המשותף להדרכה חקלאית
הופיעו החוברות:

1. משקי עוזר בישראל
לע. בן־דוד

2. תירס לגרעינים בהשקאה
ל"י. רקובר